ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

ВЕСЕЛКА

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

РІК XV. ТРАВЕНЬ, 1968 Ч. 5 (165)

Наша читачка Надія **Редька** з Нюарку, Н.Дж., пише: Дорога „Веселко"! Мені дуже подобаються Твої оповідання й вірші. Також сподобався мені Богдан характерик і Гоца Драла. Дуже люблю Тебе читати й тішуся, що приходиш до моєї школи. Кожна українська дитина повинна отримувати й читати „Веселку".

Дорога Надю! Багато шкіл передплачують наш журнал, але ще не всі діти отримують і читають „Веселку". Якщо б усі наші діти стали передплатниками „Веселки", ми могли б збільшити журнал і поміщувати більше ілюстрованих історійок. Дякуємо за пам'ять і вітаємо Тебе щиро!

А ось листок від Зоріяни **Фридер** з Парк Ридж, Ілл.: Дорога „Веселко"! Я ходжу до четвертої кляси англійської школи й до п'ятої кляси школи українознавства при парафії св. Йосифа в Чікаґо. Дуже люблю читати Тебе та розгадувати загадки. Привіт!

Дорога Зоріяно! Дякуємо за листа й за признання. Бажаємо Тобі успіхів в науці в англійській школі й на курсах українознавства!

Катруся **Казанівська** з Сент-Кетринс, Канада, пише: Дорога „Веселко"! Я й моя сестричка Іруся любимо дуже Тебе читати. Ти завжди приносиш щось нове й цікаве. Твої пісні також дуже гарні. Тебе, „Веселко", повинна читати кожна українська дитина. Прийми від нас обох велику подяку. Я маю дванадцять років, а моя сестра вісім. Ходимо до української школи при православній церкві св. Юрія в Сент-Кетринсі. Крім того вчимося грати на піяніно. Я також люблю співати. Часто виступаємо на сцені зі співом українських пісень. Посилаємо передплату на наступні два роки і складаємо пожертву на пресовий фонд 2 дол.

Вітаємо Тебе щиро, „Веселко"!

Відповідь **Редакції**: Дорогі Катрусю й Ірусю! Тішить нас дуже, що „Веселка" Вам подобається і Ви радо її читаєте. Було б дуже гарно, якби всі українські діти у вільному світі стали нашими читачами. Дякуємо за пожертву на пресовий фонд і бажаємо Вам успіхів у вивчанні музики й співу та в шкільному навчанні!

Ромашка і Ераст **Мриц** з Торонта, Канада, прислали нам прикрашеного малюнками листа такого змісту: Дорога „Веселко"! Дуже нам було приємно читати Тебе минулого року. Просимо, щоб Ти й цього року приходила до нас, і посилаємо передплату та одного доляра на пресовий фонд. Дуже любимо читати книжки. Ми саме прочитали книжку Лесі Храпливої „Чародійне авто", про яку Ти писала. Вона нам дуже сподобалася. Всі українські діти повинні прочитати її, бо ця книжка дуже гарно й цікаво розказує про історію України. Також дуже сподобалася нам історична казка О. Мак про те, як князь Олег здобув Царгород. Вітаємо Тебе та всіх Твоїх співробітників і читачів!

Відповідь **Редакції**: Дорогі Ромашко й Ерасте! Дякуємо за передплату й пожертву на пресовий фонд. „Чародійне авто" подобається всім, хто цю книжку прочитав, і ми отримуємо багато листів від наших передплатників, які пишуть, що це гарна й цікава книжка. Та й ілюстрації П. Андрусева дуже дітям подобаються. Незабаром будемо друкувати у „Веселці" нове оповідання О. Мак. Українські діти повинні читати якнайбільше рідних книжок. Дякуємо Вам за привіт і вітаємо Вас і Ваших батьків!

СПРОСТУВАННЯ

У дописі про зустріч Дитячого Гуртка Книголюбів на Бронксі, Н.Й., з поетом Л. Полтавою в числі „Веселки" за березень ц.р., стор. 13-14, пропущено прізвище Л. і Д. **Дикий**, а помилково надруковано Л. і Д. Головські. Просимо вибачити! Редакція „Веселки".

ПРАВИЛЬНІ РОЗГАДКИ ЗАГАДОК І РОЗВАГ надіслали такі діти: Ромашка й Ераст **Мриц** з Торонта, Канада, Мона **Снилик** з Нортбридж, Кал., Зоріяна **Фридер** з Парк Ридж, Ілл.

ВЕСЕЛКА THE RAINBOW

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редаґує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Обкладинка роботи Б. Божемського

"THE RAINBOW" — "VESELKA"

Published monthly, except June to September Bi-monthly at Jersey City, New Jersey

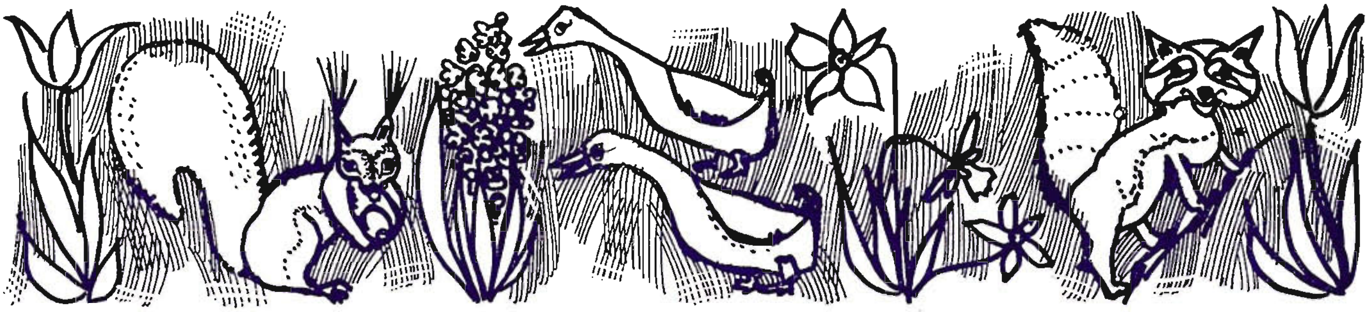
81-83 Grand Street — Jersey City, N.J. 07303

Subscription $4.00 per year.

Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
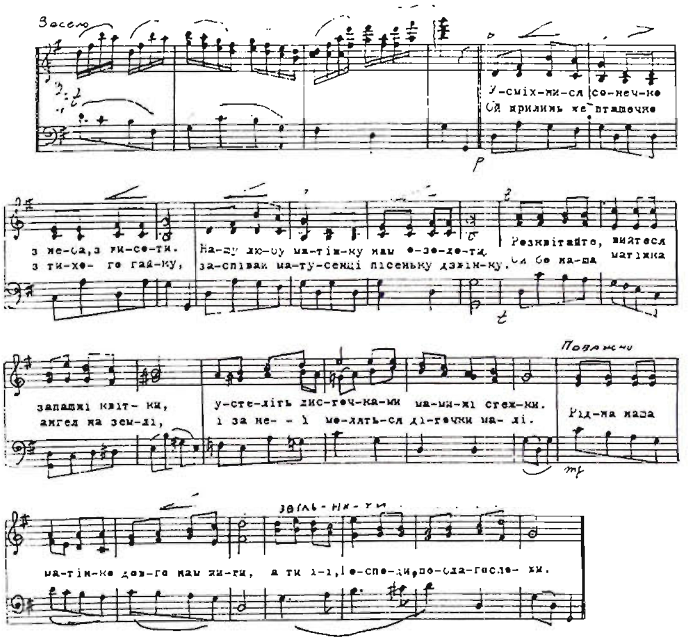
Ніна Мриц — Привітання весни

Слова: Р. ЗАВАДОВИЧ *Музика: О. ЗАЛЕСЬКИЙ*

ПРИВІТ НАШІЙ МАМІ

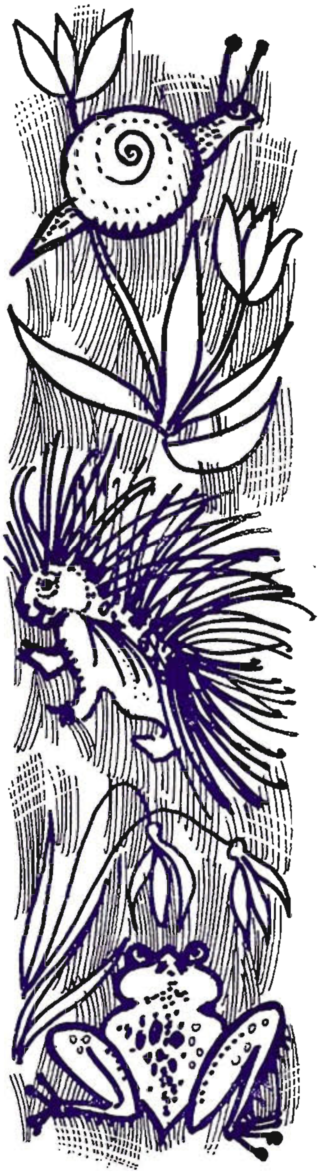
Усміхнися, сонечко, з неба, з висоти,
Нашу любу матінку нам озолоти.

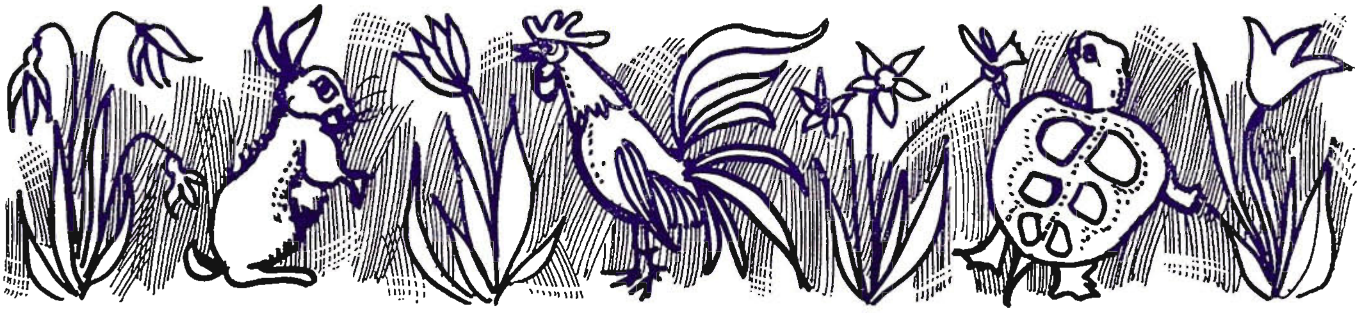
Розквітайте, вийтеся, запашні квітки,
Устеліть листочками мамині стежки.

Ой, прилинь же, пташечко, з тихого гайку,
Заспівай матусенці пісеньку дзвінку.

Ой, бо наша матінка ангел на землі,
І за неї моляться діточки малі.

Рідна наша матінко, довго нам живи,
А ти її, Господи, поблагослови!

Володимир **БАРАГУРА**

ХЛОПЧИК – „ЧУДАК", ЩО СТАВ СЛАВНОЮ ЛЮДИНОЮ

Прочитайте розповідь про малого хлопця Івася, що жив коло ста років тому.

Івась народився у підкарпатському селі Нагуєвичах коло Дрогобича в Західній Україні. Батько його був доволі заможним селянином, а до того ковалем, що знав добре своє ремесло. Кузня Івасевого батька стояла на горбку оподаль села. Туди заходили не лише господарі з Нагуєвич і довколишніх сіл, але й випадкові подорожні, які проїздили через Нагуєвичі.

Івасів батько був людиною розумною, веселої, товариської вдачі. За це люди любили його. Вечорами після польових робіт, як тільки із кузні розлягався дзенькіт молота по ковадлі, а горнило ковальської печі починало жевріти жаром та прискати веселими іскрами, сходилися в кузню господарі. Одні приходили за ділом, а хто тільки погуторити чи довідатися про новини з околиці й широкого світу. Тут також розповідали казки, перекази та різні фантастичні оповідання.

Івась дуже любив заходити в кузню. Він сідав на лаві поміж поважними ґаздами і прислухався до їх розмов. Передусім цікавили Івася казки, леґенди, перекази, оповідання про всяких духів, відьом, чародіїв, лісовиків та русалок.

Хлопчик був обдарований буйною фантазією, і все його цікавило. Раз запитав він батькового помічника, що це таке сидить у ковальському міху, сопе і дме на розжарене вугілля. Парубок жартома відповів, що це — „дика баба". І ось хлопчик, якому тоді було тільки п'ять років, захотів побачити „дику бабу." Він крадькома вліз під ковальський міх, що був зроблений з натягнутої на обручі шкіри із залишками шерсти. Івасеві здалося, що це якесь живе волохате страховище. Він кинувся назад з-під міха, ударився головою об дерев'яний дрюк і знепритомнів. Пізніше Івась довідався від батька, що в міху немає ніякої „дикої баби", а то згущене повітря зі свистом і сопінням роздуває жар у горнилі.

У кузні бував Івась звичайно взимку. Вліті кузня була відкрита тільки ввечері. Навесні й улітку Івась бігав по зелених квітистих луках і сіножатях, поміж широколистими лопухами та пахучим роменом. Він любив начіпати на свій одяг гачкуваті рожеві квітки будяків, що виглядали мов ґудзики. Любив також підгірську річку з стрімкими берегами, дрібну рінь на дні річки та широке пласке каміння, обросле водоростями. Івась зашивався в густе листя надбережних рослин і вдивлявся в воду. Річка плюскотіла, а в ній гуляли рибки, і водорості колихалися у водяних хвилях.

А ще любив Івась бігати у ліс. Хоч ліс був великий, густий та темний, малий Івась його не боявся, бо знав там кожну галяву, кожну стежинку і ярок. Любив слухати мови лісу — шуму дубів, тремтіння осикових листків, голосів лісових тварин. Придивлявся до обтяжених сріблястою росою лісових квітів і рослин, підглядав за полохливими сарнами й зайцями, збирав гриби, розмовляв із старезними дубами та білими березами.

Якось забіг Івась на леваду, видряпався на оборіг, ліг на пахуче сіно і задивився на залиту сонцем околицю. Нараз сонце померкло, подув вітер-буревій. З-за гір показалася страшна чорна хмара, в якій щось гуло й клекотіло. Блискавки почали прорізувати небосхил. Гуркіт грому покотився верхами. Надтягала буря, громовиця - градобій. Івасеві здавалося, що чорна хмара за горою — це голова якогось велетня, що тягне за собою тучу й хоче градом знищити селянські ниви, сіножаті, городи й сади. Івась вирішив стати на бій з грізним велетнем. Він зразу просив велетня піти собі геть. Але велетень підходив щораз ближче. Івась схопився на ноги й погрозив йому кулачками, заклинаючи йти „на ліси, на гори, на дебри й безвісті."

Ця боротьба з вигаданим велетнем так знесилила Івася, що він знепритомнів і впав на сіно. Так знайшла його стривожена мама, що разом із батьком та сусідами скрізь шукали Івася. Івась довідався, що буря оминула село, а град впав на ліс. На запит мами, що сталося, він відповів: „Над горою стояв велет, страшний та чорний, і хотів засипати градом наше село. Я боровся з велетом. Він

сердився страшно, але не міг подужати мене." Мама перехристила сина, поцілувала й сказала, щоб не оповідав про свою боротьбу з велетом нікому, бо люди будуть насміхатися. А в материному серці защемів жах, що її синок „якийсь інший, як людські діти . . ."

Бо й справді Івась різнився від своїх однолітків. Його все цікавило. Усе він хотів знати. На все хотів знайти відповідь. Дивувало його, чому сонце на небі таке маленьке, хоч люди кажуть, що воно велике. Мабуть, думав, таку маленьку дірку проверчено в небесній синяві. Та й дивувало його, чому плитка річка здається нараз бездонно глибокою, коли в водяному плесі відбиваються небо й береги з високими деревами. Цікавило його, чим людина бачить і чим чує. Хотів знати, чому, коли заткати вуха пальцями — чути тільки шум, а коли відкрити — чути голоси. І хлопчик або сам намагався знайти відповідь на ці питання, або ставив їх батькові й матері. Та вони не завжди могли дати йому задовільну відповідь.

Серед дітей Івась був несміливий і непроворний. Любив бути насамоті й гуторити сам із собою або з деревами, кущами, квітами й рослинами. Підслухав раз таку розмову один селянин і розповів про це по селі. Люди тільки головами похитували та казали: „Бідна дитина, якась чудна, не така, як людські діти." І називали Івася „чудаком", а мама інколи „туманом вісімнадцятим." Тільки батькові Івась видавався „чудово - розумною дитиною". Батько вірив, що з Івася виросте незвичайна людина.

Тому батько віддав Івася на шостому році життя до школи в сусідньому селі. Там Івась учився читати й писати по-українськи, по-польськи та по-німецьки. Вчився також рахунків і співати до Служби Божої. Після двох років навчання в сільській школі Івась поступив у школу оо. Василіян у Дрогобичі. До школи прийшов несміливий і боязкий, одягнений у сільську одежу. Товариші посміхалися з нього. Але сталося диво — наприкінці першого курсу Івась отримав першу нагороду. Батько був присутній при роздачі нагород і плакав від щастя.

Незабаром Івасів батько помер. Мати вийшла заміж удруге. Вітчим був добрий і віддав Івася до середньої школи — гімназії. Тут на початку ні вчителі, ні товариші не оцінили здібностей Івася. Увесь перший курс він просидів в „ослячій лавці." Раптом на загальне здивування в кінці шкільного року отримав другу нагороду. І так через цілу гімназію він ішов другим або першим у науці. Здібності мав незвичайні. Пам'ять у нього була така, що після лекції міг майже дослівно повторити те, що сказав учитель. Працьовитий був теж неймовірно.

У гімназії Івась багато читав. Придбав власну добірну бібліотеку. Записував пісні українського народу та писав власні твори — поезії й оповідання. Перекладав українською мовою твори чужих письменників.

Закінчивши гімназію, Івась записався в університет у Львові, а потім у Відні. Тут здобув ступінь доктора філософії.

І так з сільського хлопчика-„чудака" вийшла славна людина — Іван Франко. Разом з Тарасом Шевченком і Лесею Українкою він становить трійку найбільших українських поетів.

Але Франко був не тільки великим поетом і письменником. Він був і визначним ученим, видавцем і журналістом. Видавав книжки, редагував журнали, писав статті до газет і журналів. Боровся за права й кращу долю свого народу.

За цю працю й заслуги український народ вшановує Івана Франка як одного з своїх найбільших синів.

Пояснення-словничок: **Гуторити** — розмовляти (to chat); **ковадло** — anvil; **горнило** — furnace, fireplace, melting-pot; **будяк** — колюча рослина, цвіте рожевими, круглими квітками (thistle); **рінь** — грубо-зернистий пісок (coarse, gravel sand); **галява** — галявина, поляна, відкрите, бездеревне місце в лісі (glade, clearing in the forest); **левада** — лука, оточена деревами (meadow, enclosed by trees); **оборіг** — високий стіг сіна, накритий від дощу дашком на високих стовпах (hay-stack); **небоєхил** — небозвід (horizon, firmament); **туча** — буря з громами і зливним дощем або градом (thunderstorm); **нива** — засіяне поле (sown field); **дебра** — яруга, заросла деревами й кущами (gorge, cleft, overgrown with thick forest); **безвість** — віддалене місце, в якому ніхто не живе й куди ніхто не заходить (unknown region); **град, градобій** — hail, hailstorm; **щеміти** — гостро боліти (to pinch, to hurt sharply); **плесо** — рівна поверхня води на річці, озері, ставі (quiet, clear surface of a river, lake or pond); **проворний** — меткий, швидкий, зарадний (quick, alert); **„осляча лавка"** — у давній школі тупих або лінивих учнів саджали на окрему лавку в кінці шкільної кімнати. Назва „осел", „осляча лавка" пішла з того, що в давніх часах таким учням надівали на голову шапку з довгими на подобу ослячих вухами, щоб пришпизити їх перед співучнями й так змусити вчитися краще.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИКАЗКИ Й ПРИСЛІВ'Я

Біля рідної матки добре дитятку.

Як мати рідненька, то й сорочка біленька.

Всякій матері свої діточки милі.

У дитини заболить пальчик, а у матері серце.

В кого ненька, в того й голівка гладенька.

На світі все знайдеш, крім рідної матері.

Мами ні купити, ні заслужити.

За науку цілуй батька й матір у руку.

ПРИВІТАЙМО НАШУ ПИСЬМЕННИЦЮ Й ЗЛОЖІМО ЇЙ ЮВІЛЕЙНИЙ ДАР - ФОНД ВИДАННЯ ЇЇ КНИЖКИ

Багато цікавих оповідань та казок друкує наша „Веселка". Ці оповідання й казки пишуть наші письменники, які люблять дітей, а за те діти люблять письменників і вдячні їм за гарні твори.

Тепер у „Веселці" друкуються казки й леґенди з підписом Олени Цегельської. Ця найстарша сьогодні наша дитяча письменниця недавно закінчила 80 років свого життя. А почала вона писати свої твори дітям майже 60 років тому в дитячому журналі „Дзвінок", що появлявся в Україні, у Львові. З того часу і досі письменниця пише свої твори дітям і молоді — тепер приготована до друку нова збірка її оповідань і казок.

Один з найкращих творів письменниці це „Петрусева повість", в якій змальовано долю української родини, що її вивезли під час війни до Німеччини на працю. Вивезли і дітей — хлопчика Петруся і його маленьку сестричку. Багато лиха пережили з батьками діти, але війна скінчилася, і американське військо звільнило тисячі українців з німецької неволі. Петрусем і всією родиною заопікувався американський вояк-українець.

Тепер письменниця живе в Філядельфії і буде рада, коли українські діти — читачі „Веселки" пришлють їй свої привітання з нагоди її 80-річчя та свою подяку за гарні твори для них. Адреса письменниці така: Mrs. Olena Cehelska, 209 W. Chestnut Hill Ave., Philadelphia, Pa. 19118, U.S.A.

Редакція „Веселки" разом з усіма читачами і разом з усіма дитячими письменниками вітає заслужену Письменницю і складає вислови глибокої пошани.

Разом із своїм привітом Об'єднання Працівників Дитячої Літератури складає 100 дол. на фонд видання творів письменниці, а зокрема „Петрусевої повісти". Закликаємо і вас, діти, і Ваших Батька - Маму теж скласти від себе ювілейний дар Письменниці — пожертву на видання збірки її оповідань і казок. Пожертви слати на адресу: Nashym Ditiam-OPDL, c/o St. Mary's Credit Union, 278 Bathurst Street, Toronto 2B, Ontario, Canada, з дopиcкoю: „Ювілейний дар письменниці О. Цегельській".

Усі пожертви будуть проголошені у „Веселці", а потім у книжці. Виданням творів найкраще вшануємо нашу дорогу Письменницю-Бабуню, найстаршу віком з усіх українських дитячих письменників і письменниць.

Олена ЦЕГЕЛЬСЬКА

ПРИГОДА НЕСЛУХНЯНОЇ НАСТУНІ

Велика радість запанувала в школі, до якої ходить восьмилітня Настуня. Однієї суботи управа школи влаштувала прогулянку учнів до лісу зараз за містом. Серед радісного гамору і сміху діти висіли з автобусів і під наглядом учителів пішли парами в ліс.

А який це ліс, Господи! В ньому старезні крислаті дерева, мов зелений дах, а під ногами, мов пушистий килим. Обабіч доріжки — квіти, квіти! Ось з-під скелі випливає чиста вода й зупиняється в невеличкім ставочку. Довкола ставочка ростуть сині незабудьки. Вода, що капає із скелі, скроплює їх блискучими краплинами, мов брилянтами.

Діти стояли хвилинку тихо, мов зачаровані. Та вже деякі сміливіші підбігли до берега, черпали воду й пили.

„О, яка ж свіжа, прохолодна вода! — думала Настуня. — дивно, що цей ліс і водичка зовсім недалеко від мого дому, а я про це й не знала! Мені не треба й автобуса, щоб сюди дістатись. Тільки перейти дві вулички. . ."

З того часу Настуня не переставала думати про чудове джерельце в лісі.

Зараз на другий день вона тишком-нишком вибралася до цього джерельця. Напилась води, нарвала квіток і бігцем вернулася додому. Привіталася з мамою, розповіла про чудове джерело й подала мамі квіти. На диво, мама не зраділа, але поважно запитала:

— Як то? Сьогодні ти була сама в лісі? Сама? І ти не боялася?

— Ні, мамо! Чого боятися? Таж там нікого нема! Там тільки холодок і тихо, мов у церкві.

— Ні, ні! — заперечила мама. — Самій дівчинці бувати в лісі дуже небезпечно. Більше цього не роби! Не дозволяю! Розумієш?

Дівчинка зніяковіла, насупилась, але не сказала ні слова.

А на другий день знов скортіло її до лісового джерельця. Пішла. На третій день також. Ніхто про це не знав би, якби Настуня не спізнялася на обід. Тато й мама непокоїлися. Біля хати знайшли в'язку зів'ялих незабудьок і здогадалися, куди Настуня ходить.

Тато покликав Настуню до себе.

— Слухай, доню! Ми з мамою знаємо, куди ти заходиш по дорозі із школи додому. Мама заборонила тобі ходити по лісі, і я тобі не дозволяю.

— А чому?

— У лісі може тобі трапитись погана пригода. У гущавині не раз скриваються злі люди. . .

— Хто ж вони, ці люди?

— Усілякі волоцюги, грабіжники та нероби. Можуть тебе схопити, вивести кудись, покалічити, а то й убити. Вір мені, таке вже не раз траплялося. Думаю, що ти послухаєш нас і більше туди сама не підеш.

Настуня стояла з опущеною головою і знов нічого не сказала. Та чи послухала? Ні!

„Е, татко і матуся тільки лякають мене, — подумала. — А в лісі нікого нема!"

І знов так кортіло, так дуже кортіло не послухати! . .

„Ще раз, останній раз!" — сказала собі на другий день і, як звичайно, тихцем відомою стежечкою пішла в ліс. Сіла біля джерельця на камені й розглядалася.

Який тут милий холодок! Водичка хлюпотить, пташки цвірінькають, зелень пахне, а ліс шумить, мов грає тиха музика. О, як мило тут бути! Підкрадається сон, дрімота. . .

Нараз сталось те, від чого батьки Настуню перестерігали. Вона почула десь близько шелест, чиїсь кроки. Глянула й завмерла з переляку.

„Господи! Матінко Божа! Рятуйте!"

Перед Настунею стояв якийсь чоловік, здавалося — страшний, престрашний! На ньому заболочені чоботи, комір піднесений вище вух, на голові сірий кашкет, насунений низько на очі. На очах великі окуляри, а через плечі перевішена рушниця. З усього обличчя видно тільки великий ніс і настовбурчені вусища.

„Боже! — мигнула думка в Настуниній голові. — Тікати! Тікати!"

Зірвалася на ноги, але вони мов задеревіли й не хотіли рухатися. . .

— Хто ти? — відізвався страшний незнайомий.

Настуня крикнула. Руками силкувалася вхопитися за скелю. Ох, як страшно!

У цю хвилину Настуня почула собачий гавкіт. То був голос її вірного песика, Нера.

— Неро! Неро! — залебеділа дівчинка.

Неро почув Настунин голос, вискочив з-між кущів і став гавкати на незнайомого.

— Неро! Неро! Сюди! — почувся інший поклик з-за кущів, і Настуня пізнала татів голос.

— Тату! — закричала Настуня й кинулась татові в обійми. — Татку мій, таточку! Я вже ніколи - ніколи більше не буду! — хлипала Настуня, пригортаючись до батькових грудей.

Незнайомий чоловік з рушницею цікаво і трохи зніяковіло дивився на них.

— Хто ви такий? — запитав тато незнайомого.

— Я сторож цього лісу, — відповів незнайомий. — Час від часу обходжу ліс і роздивляюсь, чи все гаразд, чи не скриваються в кущах які волоцюги. Для безпеки маю рушницю.

Настуня слухала і заспокоювалась. Голос сторожа вже не здавався їй такий страшний, як перше, і його вигляд не наганяв їй страху.

— Маєш щастя, дитино, — звернувся сторож до дівчинки, — що то я надійшов, а не якась погана людина. Пам'ятай, не ходи в ліс сама, бо за нещастя не важко!

Тато нічого не говорив, лише мовчки гладив Настуню по голівці. Утрьох з песиком вернулися додому. Вдома Настуня перепросила маму й обіцяла татові, що відтепер завжди буде їх слухати.

Пояснення-словничок: **Крислатий — branchy, ramous; незабудька — квітка myosotis, forget-me-not; тишком-нишком — furtively, secretly; насупитися — хмуритись (to frown, to scowl); кортіти — тут: бажати (to desire); лебедіти — жалісно кликати, благати.**

НАЙКРАЩЕ СЛОВО

„Яке найкраще слово в світі?" — раз мудрець питав людей.

„Здоров'я", — сказав старий.

„Ні, молодість", — сказав старий.

„Найкраще — хліб", — сказав жебрак.

„Перемога!" — відповів борець.

„Найкраще — воля!" — сказав невільник.

„Ні, правда!" — відповів мудрець . . .

Аж тут з куточка обізвалася Сирітка мала:

„Найкраще в світі слово — мама!"

І всі потвердили: „Так! Мама! Ти правду сказала, сирітко мала".

ТРИ ВЕДМЕДІ

(Ілюстрації Ю. Козака)

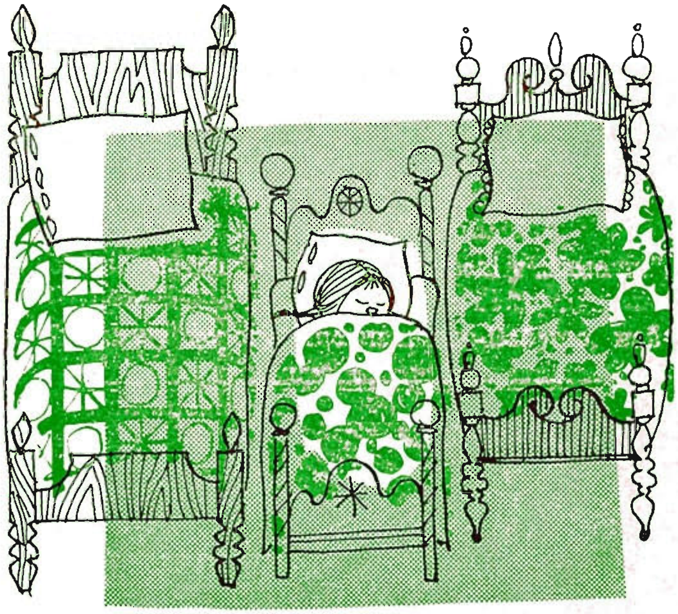
Погожого ранку вийшли ведмеді з своєї хати, стали на порозі, глянули: ранок соняшний, теплий. Тато-ведмідь і каже:

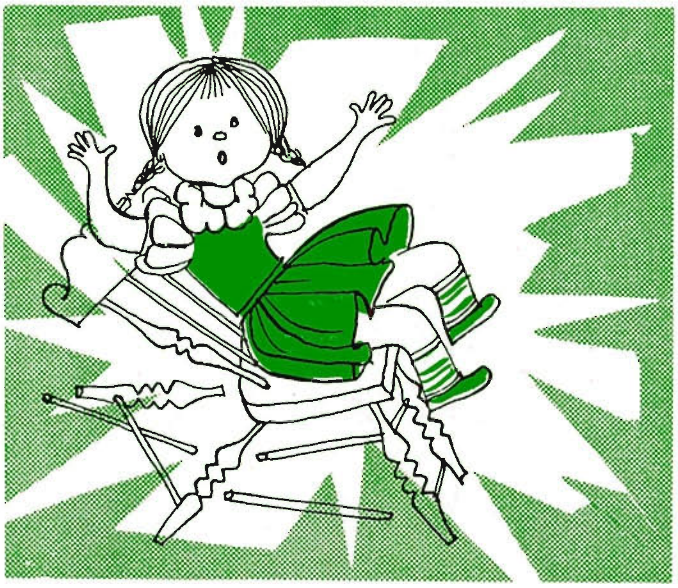
— Підемо на прохід по лісовій дорозі, а тим часом наша каша простигне.

Пішли. Малий ведмедик з великим жовтим м'ячем побіг попереду, а тато і мама ведмеді за ним, слідкують, щоб синок не потрапив у біду.

Того самого ранку і дівчинка Марієчка вийшла на прогулянку. Вона жила недалеко, то й пішла по дорозі далі й далі в ліс. Ішла вона та й ішла, аж дивиться: хатка стоїть. „Яка гарна хатка! Хто тут живе?" — дивується Марієчка. Підійшла до віконечка, заглянула. Нікого нема в хаті, тільки три тарілки на столі, а в тарілках каша. Захотілося дівчині каші поїсти.

Увійшла в хату. Покуштувала з великої тарілки — гаряча каша. Покуштувала з меншої — холодна каша. Покуштувала з найменшої тарілочки — тепла, саме добра! Каша їй смакувала, вона й поїла всю.

„Тепер сяду відпочину, а тоді піду додому", — подумала Марієчка. Хотіла вона посидіти на великому стільці, — але твердо на ньому сидіти. Хотіла посидіти на меншому стільці, — дуже м'яко на ньому сидіти. А на найменшому саме добре!

Але що трапилось?! Марієчка поспішила сісти — гуп на стілець! — а стілець і розламався.

Налякалася вона. Що робити? Побачила східці, піднялася по східцях нагору в спальню. А там три ліжка. Марієчка спробувала велике ліжко — тверде. Спробувала менше — дуже м'яке. Спробувала маленьке ліжко — саме добре!

Лягла дівчинка та й заснула в тому ліжечку.

Вадим ЛЕСИЧ *Ілюстрація Ю. КОЗАКА*

ЗАЙЧИК

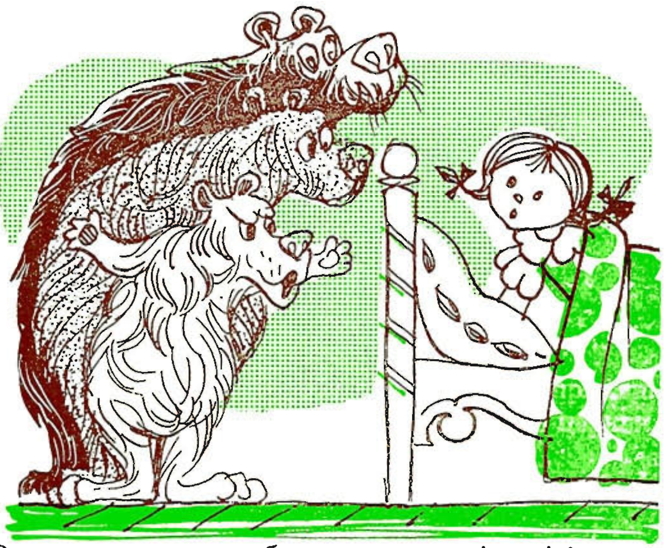
Прийшов зайчик в гості,
сивий в нього хвостик,
довгі вуха, довгі вуса,
— я до нього усміхнувся.

Підвів вуха, глянув в очі,
і уже тікати хоче.
Крутнув вусом — милий зайчик
і відскочив, наче м'ячик.

От впіймати — була б радість,
бо ми гостям дуже раді!

Чи впіймаю, — я не знаю,
бо стрибає він так швидко,
що лиш — хвостик його видко.

Вона ж утомилася, бо рано встала і в лісі довго ходила.

Спить Марієчка у ведмедячій хаті. А де ж ведмеді?

А вони вже недалеко. Тато-ведмідь, мама-ведмедиха і малий ведмедик, їхній синок, повертаються додому з прогулянки. Малий ведмедик бігає швидко, він і в хату перший прибіг.

Побачив ведмедик свою порожню тарілочку та як заплаче, як закричить:

— Хто поїв мою кашу?!

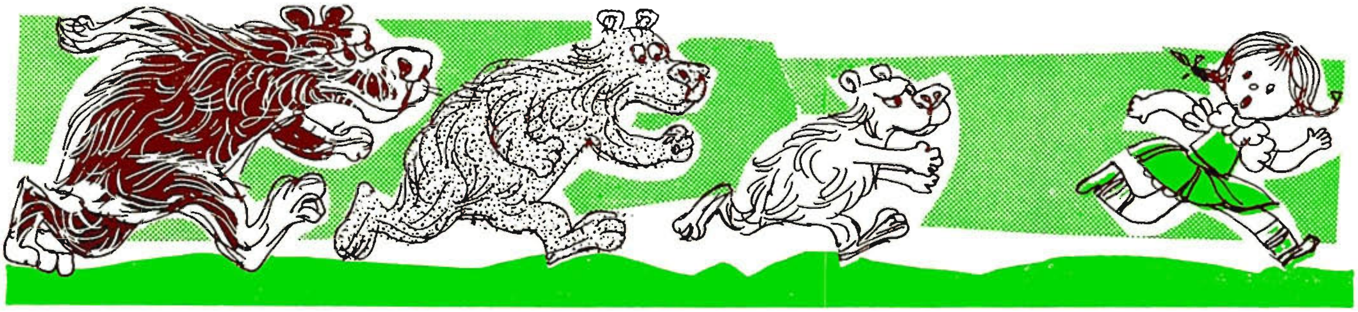
— Хто?! — розсердилися ведмеді. Стали шукати, знайшли Марієчку. Підступають до неї.

Налякалася дівчинка, схопилася та й побігла швидко-швидко з ведмедячої хати. А ведмеді сварилися навздогін.

Мала дівчинка Марієчка вже не піде в ліс сама без мами.

Аж як підросте і ходитиме в школу, тоді влітку поїде в ліс. Там табір для українських дітей. А ведмедів у таборі нема.

Переказала Г. Чорнобицька

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації П. АНДРУСЕВА*

МАЛИЙ ГЕРОЙ З КРАСНОПОЛЯ

2. Бій і вилазка

Максим біг селом і кричав, щоб люди негайно сходились на майдан перед церквою. Хто тільки був у селі — господарі, жіноцтво, діти — всі повибігали з хат. З поля почали надбігати бліді, злякані люди.

Борис розповів нашвидку, що бачив татарів у лісі коло Чорного озера. Жінки й діти заголосили, але Максим наказав їм мовчати. Всі чекали наказу, що далі робити. Раптом залунав енерґійний голос старого Васюти, якого мали в селі за найрозумнішу людину:

— Всі на забороло! Заберіть їжу та вартніше добро! Якщо ворога до вечора не буде, спробуємо втекти в тернові дебри.

Але ворог не дав себе довго ждати. Ледве люди, захопивши трохи харчів і вартніших речей, заховалися в замочку за валом і частоколом, дикий вереск потряс повітрям: „Аллах! Аллах!"

У село вскочив кінний татарський загін. Татари зразу кинулись до хат, шукаючи людей і їх добра. Але людей не було. Тільки собаки з-за ліскових тинів гавкали на страшних непрошених гостей.

Розсерджений татарський начальник випровадив свій загін з-між хат і вказав рукою на замочок. На своє лихо, він не знав, скільки в замочку оборонців і яка їх сила. Татари спершу засипали замочок стрілами, але стріли спинялись на гостроколі й на дебелих стінах замочка. Коли ж татари підійшли на близьку віддаль, з-за частоколу засвистіли стріли й полетіло каміння. Залунали бойові крики оборонців і зойки ранених напасників. Татари не перестали нападати, але це їм дорого коштувало. Уже кільканадцять убитих татар лежало на побойовищі, а ще ніде напасникам не пощастило вдертися на частокіл.

Начальник побачив, що чолова атака ні при чому. Все ж таки він не відступив від наміру здо-

бути замочок, бо сподівався захопити там кілька десятків молодих здорових людей і чимало добра.

— Назад! — крикнув він до своїх бійців. Татари завернули. В тіні церковних лип відбулася їх воєнна нарада. Після цього татари розбіглися по дворах і викотили кілька возів. Вони уставили ці вози навпроти воріт у частоколі, а на них почали лаштувати стіну з драбин, дощок і дверей.

Готові до боротьби на життя і смерть, дивились оборонці на готування татар до нового наступу.

— Вони хочуть ударити на ворота, — сказав Максим. — Бачите, як вони на возах лаштують заслону з драбин та дощок?

Не важко було відгадати наміри татар: коли до частоколу підкотять вози з побудованим на них риштуванням, легко їм буде вирубати ворота і вдертись у замковий двір.

— Якщо б татарам пощастило здобути ворота й опанувати подвір'я, замкнемось у заборолі й будемо далі оборонятись! — заявив молодий палкий Дмитро.

— Це правда! — відповів розважливий Максим. — Але довго тут не видержимо. Татари можуть підпалити заборолo разом з нами.

Тоді відізвався Васюта:

— Краще було б вимкнутись із села і сховатись у лісах. Але це може вдатися хіба окремим сміливцям, а не цілій громаді з дітьми і старими людьми. Ось дивіться, як татари розставляють сторожу кругом заборола! Вони не випустять нас звідсіля!

І справді, на прогалині, що відмежовувала задню стіну замочка від лісу, появилися татарські вартові. Вони стояли досить далеко один від одного, але в разі потреби могли криком прикликати головний відділ, що таборував коло церкви.

— Що ж нам тепер робити? — заговорило кілька старших господарів.

— Єдина рада — подати вістку до Голих Гір. Там княжий замок, а в замку воєвода з більшим відділом дружинників. Якщо не прийде відсіч на допомогу, довго тут не видержимо... — відповів Васюта.

Всі кивнули головами. То була страшна правда.

Тоді Васюта, Максим, пан-отець і ще кількоро старших відійшли набік, щоб обміркувати, чи є можливість хоч одному юнакові дістатись до Голих Гір. Але ніхто не мав розумної ради. Викрастись звідси міг хіба якийсь сміливець, і то лише під заслоною ночі. Тим часом з кожною хвилиною небезпека збільшувалася. Розуміли це старі досвідчені голови провідників села і, коли вони дивилися на татарські приготування, на їх чола лягали щораз понуріші тіні.

Нараз до Максима підступив малий Борис. Його очі нагадували роздмухані вітром жаринки.

— Дядьку, чи є яка рада?

Максим насилу всміхнувся:

— Ти в нас розумний хлопець, але сьогодні й ти не міг би нам нічого іншого порадити, як чекати ночі.

— А тоді що? — запитав хлопець.

— Тоді кількоро з наших будуть пробувати просмикнутись лісом до Голих Гір.

— І я так думав, — відповів Борис поважно. — Але до ночі ще так далеко!.. Що буде, як тим часом татари нападуть на ворота, здобудуть їх і...

Страшне слово завмерло на устах. Його вимовили лише очі. Максим розправив безрадно руки.

— Дядечку! — заговорив Борис поривисто. — Я піду вдень!

— Що ти видумуєш, сину! — аж жахнувся Максим. — Це неможлива річ! Це не дитяча забава у війну, це видима загибель! Кругом татарська сторожа. Кертицею попід землю не пролізеш!..

— Кертицею ні, але білкою можна! — якось загадково, але впевнено заявив хлопець.

Він почав виясняти зачудованому дядькові свій плян: аби тільки непомітно дістатися до перших кущів, він заховається в гущавині й видряпається на дерево. Там є така липка, Борис не раз сидів на її вершку, граючись з товаришами. З липки він передасться на сусіднє дерево, а там на третє, четверте і так, ховаючись у листі, прослизнеться горою понад ворожими вартовими. Аби тільки до яру! Там багато папороті й лопухів. Відти вже не так важко буде пробратись до Голих Гір. Може хтось трапиться по дорозі, допоможе, дістане коня...

Максим задумався:

— Кажеш: аби дістатися до перших кущів!.. Оце й найважче. Але... ходи зі мною!

І повів хлопця на раду.

Старі поважні діди під проводом Васюти й панотця уважливо вислухали слова Бориса й недовірливо похитали головами. Їм подобався сміливий хлопець, але теж було жалко його молодого життя.

— А що, як тебе спіймають татари? — запитав сивоусий, але ще кремезний дідусь.

— І тут, у заборолі, теж спіймають... Або спалять живцем... — відповів розумно хлопець.

— Алеж ти ще дитина! Чи зможеш дати собі раду?

— Дітям завжди легше непомітно прослизнутись. Навіть парубки не вміють того, що я! — гордо заявив хлопець. — Я легкий, і підо мною навіть тонкі галузки не ламаються.

Але нінащо були б здалися Борисові вмовляння, коли б не виступив Максим. Його голос тремтів. Було видно, що він тільки но звів сам із собою важку боротьбу. Він має плян. Задум хлопця міг би вдатися. Найважливіша справа, щоб Борис непомітно дістався в найближчі зарості лісу.

— Хлопець мусить на очах татарських вартових перелізти частокіл і перебігти сіножаттю до перших кущів, — відізвався нетерпляче інший дід. — Хіба ж можливо, щоб його не побачили вороги? Не пошлемо ж дитини ворогам просто в руки!

Тоді Максим доповнив задум хлопця своєю радою. Радні слухали із щораз більшим зацікавленням і надією. Навіть два найбільш недовірливі діди перестали похитувати головами.

— Якщо йому спочатку поможемо, то хто знає, чи не поможе нам усім Господь! — закінчив Максим і перевів погляд на хлопця, що з довір'ям тулився до нього. Побачив очі, повні вдячности і якоїсь невимовної радости.

— „Ні, не боїться смерти!" — подумав Максим, і йому стало легше на серці.

Нарада продовжувалася ще кілька хвалин. Радні погодилися на плян Бориса й Максима. Васюта вийшов, щоб зібрати людей, а Максим взявся лаштувати хлопчину в небезпечну дорогу. Шматок сала за пазуху, кілька врізків тонкого, але міцного шнурка, ножик у бляшаній піхві — ось усе, що Борисові треба було взяти з собою.

— Слухай, синку! — навчав Бориса дядько Максим. — Як поможе тобі Господь дістатись у яр, іди вниз потоком аж до закруту під високою кручею. Над кручею на галяві пасіка старого Степана. Дід Степан повинен там тепер бути, якщо не наполохали його татари. Часом у нього за пасікою буває й кінь.

— От, це було б прекрасно! — втішився Борис. — Тоді верхи можна б хутко дістатись до Голих Гір і прикликати відсіч.

— Дав би Бог, щоб так сталося! — відізвався Максим, пригортаючи хлопця до себе. — Якщо у пасіці нікого не застанеш, тримайся стежки попід березовий ліс. Вона заведе тебе в Дігтярівку, отой лісовий хутір, звідки люди часом привозять до нас продавати дьоготь.

У цю хвилину надійшов Васюта з гуртом молодих хлопців. Всі були озброєні луками й рогатинами.

— Готово? — запитав Васюта.

— Готово! — відповів Максим.

— Ну, то з Богом! — Васюта перехристився, всі зробили те саме.

Васюта перший підійшов до частоколу. Оточивши Бориса, рушили за ним юнаки. Васюта підняв руку, і всі миттю перелізли гострий частокіл. Мовчки пустились бігти з натягненими луками і готовими до вдару рогатинами. Васюта й Максим попереду.

Із кущів вискочили два татарські вартові. Роздався дикий крик. То був умовлений знак для головної татарської сили, що таборувала по той бік замочка, коло церкви.

Над головами вилазників свиснуло кілька стріл, але озброєний гурток краснопільців біг нестримно вперед. Вартові ще раз завили вовками, випустили по стрілі й кинулись утікати. Годі їм було міряти сили з цілим гуртом людей, що ніби за всяку ціну хотіли прорватись у ліс. Вартові знали, що це краснопільцям не вдасться, бо їх швидко наздожене головний відділ татар. Тому один зник у гущавині, а другий став утікати в поле, щоб не наражати життя на небезпеку.

— Швидко! Швидко! — притишеним, але рішучим голосом командував Васюта.

Максим добіг до перших кущів. Тут починався ліс. Серед густих кущів ліщини стояла покручена липа, від кореня аж до перших галузів обросла купками гнучкого пруття.

Татарські вартові не переставали давати знаки тривоги. Від сторони церкви відповіли їм вигуками. Краснопільцям треба було хутко справлятись, щоб не попасти в руки ворогів, що наближалися більшою силою. Чути було тупіт і ржання коней — знак, що за піхотинцями також кінні готуються до погоні.

Опинившись під липкою, Максим швидко виламав кілька прутів, обтикав ними Бориса й підсадив його на стовбура.

— Держись, хлопче! Хай тобі Бог помагає!

— До побачення, дядьку! — відповів хлопець і поповз по стовбурі вгору.

— Назад! — крикнув Максим, і Васюта справно завернув свою громадку. Краснопільці вдавали, ніби вони зневірились у можливість утечі, і кинулись в напрямі до частоколу. Вже видно купки татар, що надбігали від сторони церкви. Але вони попали під рясний обстріл з-за частоколу й мусіли відбігти далі в поле та обходити небезпечне місце великим півколом. Цю затримку використав Васюта. Його громадка щасливо добігла до частоколу. Їм подали з того боку руки, і за хвилину браві хлопці заховались перед татарськими стрілами за високою дубовою огорожею.

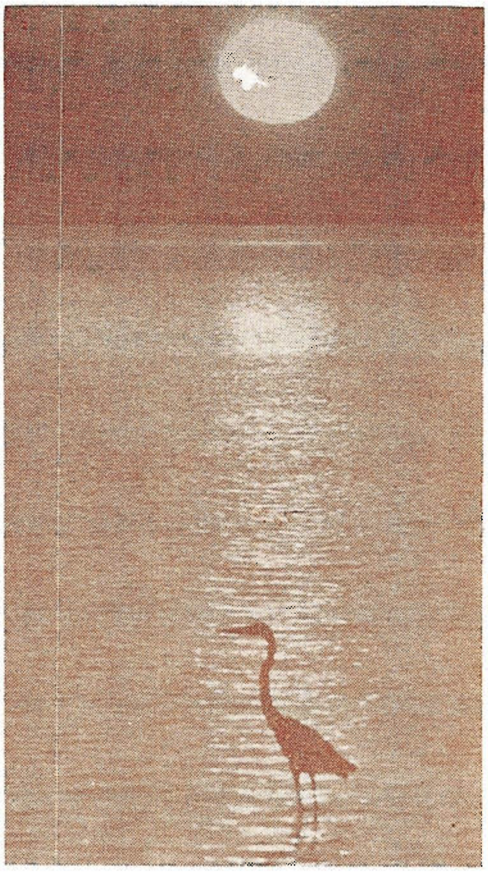
— Дотепер усе гаразд! — сказав Максим до Васюти. — Все йде так, як ми думали. А далі . . .

І він прикипів очима до місця, де з гущавини підіймала зелену корону кучерява липка. Татари понишпорили в гущавині, пересікли сюди й туди край лісу, погаласували й почали заспокоюватись. Сторожу збільшено удвоє, а решта знов відійшла під церкву. По дорозі татари вимахували руками і кричали щось у сторону замочка — мабуть, запевняли оборонців, що їм не вирватись звідсіль.

(Продовження буде)

ВЕСНЯНОЇ НОЧІ

Весняна ніч . . . Немов велике коло,
По небі місяць котиться спроквола,
Стежки на озері сріблить —
Усе кругом заснуло, спить . . .

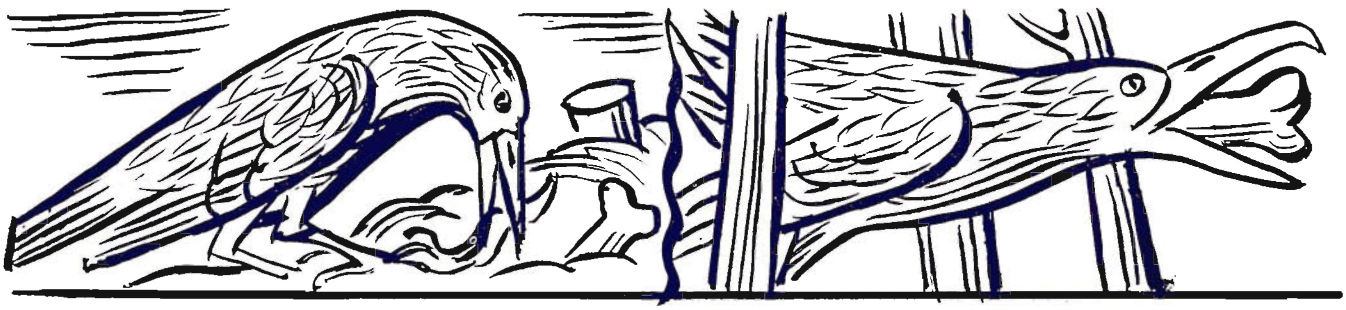
Та тільки птах-рибалка не дрімає,
Стоїть в воді, на місяць поглядає
І слухає, як хвиля шепче: цить!

Р. З.

Спроквола — повільно, не поспішаючи (slowly); **цить!** — hush! sh!

Слова: Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ*

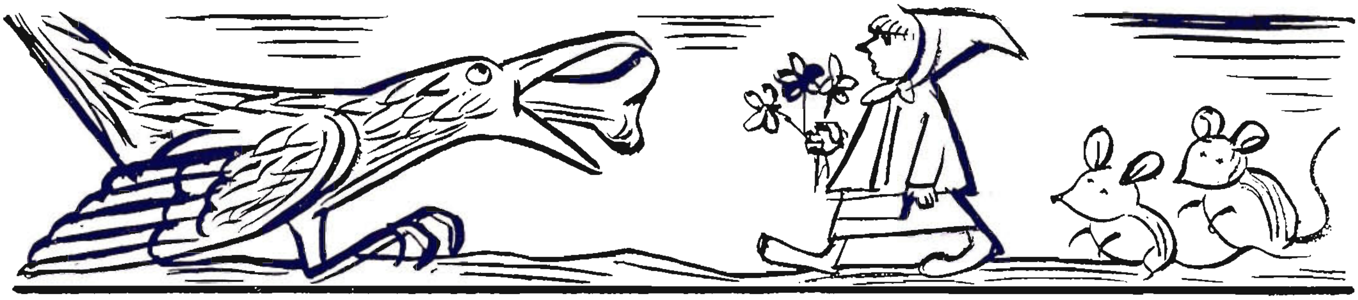
ГОЦА ДРАЛА

Крук широке горло має,
Що де знайде, все ковтає.

Здибав кістку край села,
Хтів ковтнути — не пішла!..

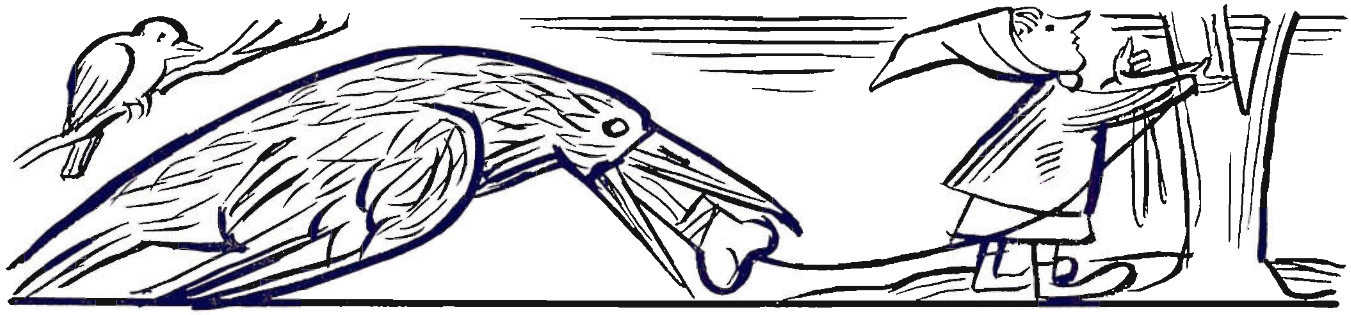
Кістка ж бо була чимала,
Впоперек у горлі стала.

Лісом крук іде помалу,
Зустрічає Гоцу Дралу.

— Як ся маєш, дядьку Круку!
— Ой, велику маю муку!

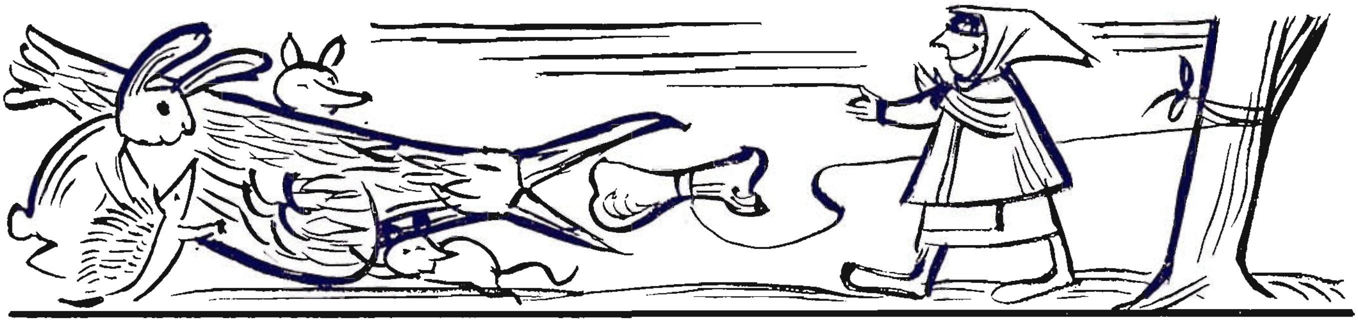
Гоцо, серце, порятуй:
Подавлюся я туй-туй!

Гоца кість пооглядала,
Мотузочком обмотала.

Потім кінчик мотузка
Прив'язала до дубка.

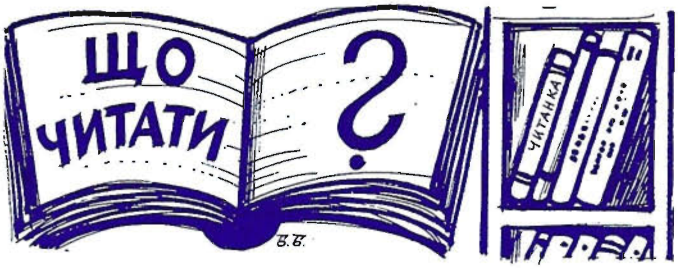
— Гей же, друзі! Легка штука!
Потягніть за ноги крука!

Збіглася на ці слова
Вся громада лісова.

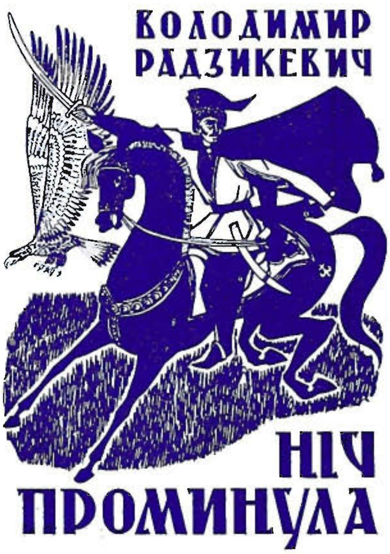
Потягнули скільки сили —
Затріщали в крука жили.

З горла вискочила кість —
Крук здоров і знову їсть.

НЕЗВИЧАЙНІ ПРИГОДИ МОЛОДОГО ДАРА

Діти старшого віку з приємністю, цікавістю й користю прочитають історичну повість Володимира Радзикевича п.н. „Ніч проминула". Вийшла вона в Лондоні заходами Головної Управи Спілки Української Молоді (СУМ).

З прізвищем автора ви напевно знайомі, бо Володимир Радзикевич писав багато для дітей і молоді і був співпрацівником „Веселки". Найбільше відомий його твір для дітей, це віршовані „Пригоди Юрчика Кучерявого", що вийшли двома накладами. Письменник помер недавно і посмертна згадка про нього була вміщена в числі „Веселки" за жовтень 1966 р.

Події, описані в повісті „Ніч проминула", відбуваються в другій половині сімнадцятого століття за часів гетьмана Петра Дорошенка, Самойловича, Палія й Мазепи. Тоді козаки боролися за свободу й незалежність України проти Польщі, Московії й Туреччини. На цьому тлі представлені пригоди Дара, якого трирічним хлопчиком схопив у ясир татарин. Але козаки відбили Дара і віддали його під опіку старого козака-бандуриста. Дар ходив з дідусем по Україні, але на дванадцятому році життя дідусь помер і Дар залишився сиротою. З того часу починаються його незвичайні пригоди. Про них дізнаєтеся, коли прочитаєте книжку. При тому пізнаєте також життя українського народу за часів Козаччини.

Книжка має 140 сторінок і 82 розділи, а кожний із них прикрашений ілюстрацією мистця Богдана Певного, якого теж знаєте з „Веселки". На початку книжки подано життєпис автора з його портретом роботи Б. Певного. Мистець виконав також постать козака-бандуриста на обкладинці і багатокольорове зображення козака-лицаря на коні — на сорочинці видання.

Ця книжка стане вартісним надбанням у вашій домашній чи шкільній бібліотеці.

В. Б.

РЕБУСИКИ

ЛО / ГА — Цей ребусик читаємо: „підлога".

Тепер відчитайте чергові ребусики:

КО	РУЧ	ПО	СТАВ	ШИВ
ВА	НИК	РА	КА	КА

ЩО ЦЕ?

Великий стіл, зелений стіл,
На ньому їжа — вся готова.
Їсть їжу зайчик, кінь і віл,
Їсть кізка і корова.

Б. Д.

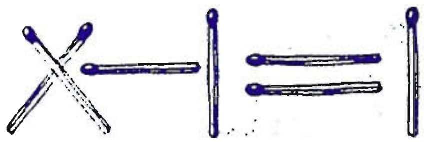
ЯКІ ЦЕ СЛОВА?

Згубила „к" коса,
З коси зробилася . . .
А коли знайшла „к"
Згубила „а".
І тепер у гаю
. . . свище — співає.

Б. Д.

РАХУНКОВА ГРА З СІРНИКАМИ

Уложіть сірники, як на рисунку:

Отож рахунок на рисунку показує, що наче 10 без одного дорівнює . . . одному. А воно не так. А ви пересуньте тільки один сірник так, щоб власне мати такий вислід, як на рисунку, себто один.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК У „ВЕСЕЛЦІ" за КВІТЕНЬ ц.р.: ЯКА ЦЕ КНИЖКА? Т. Білецька, Квітка щастя. ЯКІ ЦЕ СЛОВА? Погода, поляна, потіха, потік, потяг, похід, початок. ЗАГАДКА: слимак (равлик). УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ: а) Папір і літера. б) Книжка. ЖАРТІВЛИВЕ ЗАПИТАННЯ: в дзеркалі.

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ
Illustrations: P. CHOLODNY

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК — ІСТОРИЧНА КАЗКА
BOHDAN, KOZAK-SORCERER — UKRAINIAN TALE

РОЗДІЛ XXXIX: СРІБНА КУЛЯ
CHAPTER XXXIX: THE SILVER BULLET

— Ми ще не билися на пістолі! — закричав розлючений і присоромлений Бартош.

"We've yet to fight with pistols," called out Bartosh in anger and embarrassment.

До Богдана підбіг затурбований Данчик.
— Він чудовий стрілець, може вас убити . . .

Danchyk, visibly worried, ran up to Bohdan. "He's a great shot, he can kill you!"

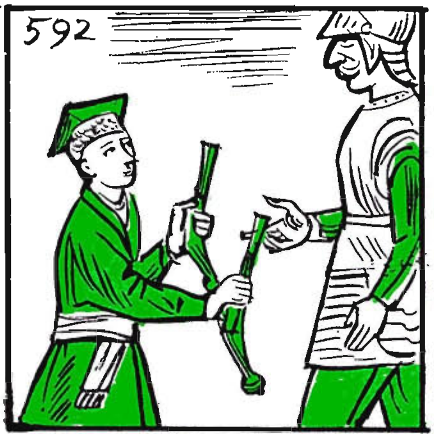
Богдан усміхнувся. — Мене може вбити тільки заворожена срібна куля.

Bohdan smiled. "I can be killed only by a magic silver bullet."

Притулившись до муру, Рох дивився на приготування до двобою.

Leaning against the wall, Rokh observed the preparations for the duel.

До Бартоша підійшов джура й подав йому два пістолі.

A page handed Bartosh two pistols.

Випалив Бартош перший раз, і куля пробила полу Богданового жупана.

Bartosh fired and the bullet pierced the flap of Bohdan's cape.

(Продовження буде)

(To be continued)